

Vaakunamallipirros ei saanut suojaa tekijänoikeuslain 1 §:ssä tarkoitettuna teoksena.

Selostus asiasta

B:n sukuseura ry on 14.11.1994 päivätyllä kirjelmällään pyytänyt tekijänoikeusneuvoston lausuntoa tekijänoikeudesta vaakunakuviin.

Lausuntopyynnössä kerrotaan, että vaakunan on suunnitellut A, joka on kirjallisesti antanut sukuseuralle yksinoikeuden merkin käyttöön ja hyödyntämiseen. Vaakunakuviota selostetaan lausuntopyynnössä seuraavasti:

"Punaisessa kilvessä hopeinen ympyrä, jossa kultainen, mustavartinen lippu ja kaateinen lippu vastapalkittain siten, että liehuvan puolen yläkulmat koskettavat toisiaan. Värit määräytyvät Karjalan vaakunan perusteella suvun alkukodin mukaan. Liput symboloivat suvun ominaisuuksia, luovuutta ja välittömyyttä. Lippujen muodostama kuvio voimakkaasti ääriviivoineen sisältää kaikki ne kirjaimet, ja vain ne, joista muodostuu nimi B. Tämä on kuvion perusidea ja juuri se tekee kuvioista ainutlaatuisen ja vain tähän sukuun liittyvän."

Tekijänoikeusneuvoston lausunto

Tekijänoikeusneuvosto on käsitellyt lausunnon ja esittää lausuntonaan seuraavan.

Tekijänoikeuslain (404/61) 1 §:n mukaan sillä, joka on luonut kirjallisen tai taiteellisen teoksen, on tekijänoikeus teokseen. Laissa on esimerkkiluettelo, jossa mainitaan kuvataiteen ja taideteollisuuden tuotteet suojattavina teostyyppinä. Tekijänoikeus syntyy aina teoksen luojalle eli fyysiselle henkilölle.

Tekijänoikeussuojan edellytyksenä on, että tuote ylittää niin sanottuun teostasoon, millä tarkoitetaan sitä, että tuotteen tulee olla muodoltaan itsenäinen ja omaperäinen. Teostasovaatimuksen katsotaan yleensä täyttyvän, jos kenenkään muun kuin tekijän ei voitaisi olettaa päätyvän samanlaiseen lopputulokseen, jos ryhtyisi itsenäisesti vastaavaan työhön. Tekijänoikeussuojan kannalta tuotteen kirjallisella tai taiteellisella tasolla ei ole merkitystä. Laissa ei ole annettu tarkkoja sääntöjä teostason arvioimiseksi, vaan ratkaisu tehdään harkinnan perusteella yksittäistapauksittain.

Tekijänoikeus on muodon suoja. Ideoita, aiheita, periaatteita tai tietoja ei sinänsä suojata, vaan muotoa jossa ne on ilmaistu. Suoja syntyy suoraan lain nojalla; rekisteröintiä tai muita toimenpiteitä ei edellytetä.

Kuvataiteen tuotteiden osalta teostasovaatimusta on perinteisesti pidetty melko matalana. Taideteollisuuden tuotteiden osalta lain valmistelutöissä todetaan, että ehdotettu laki ei koskisi jokaista tuotetta, jota kansantajuisesti voidaan sanoa taiteelliseksi käyttöesineeksi. Taideteollisuuden tuote tulee osalliseksi tekijänoikeussuojasta edellyttäen, että sitä voidaan pitää taiteellisenä teoksena. Asian luonnosta johtuen olisivat itsenäisyyden ja omaperäisyyden vaatimukset tällöin asetettava verraten korkealle (komiteanmietintö 1953:5).

Lain 10 §:n 1 momentissa säädetään kaksoissuojan mahdollisuudesta, jolloin tuote voi saada sekä tekijän- että mallioikeussuojaa. Sen estämättä, että teos on rekisteröity mallina, voi sen tekijällä olla siihen tekijänoikeus. Tekijänoikeussuojaa lähellä oleva mallioikeussuoja perustuu mallioikeuslakiin (221/71). Myös tavaramerkki voi olla tekijänoikeudellisesti suojattu. Laki kieltää ainoastaan tavaramerkin myöntämisen toisen tekijänoikeudellisesti suojatulle merkille.

Lausuntopyynnön kohteena oleva vaakunamallipirros muodostuu punaisessa vaakunassa olevan hopeanvärisen ympyrän sisällä olevasta tyylitelystä B-kirjaimesta.

Tekijänoikeusneuvosto on pyytänyt vaakunamallipiirrokselta heraldisen lautakunnan sihteeriltä, ylitarkastaja Jussi Kuusanmäeltä asiantuntijalausunnon. Kuusanmäki katsoo, ettei B:n sukuseuran tunnus ole vaakunana virheetön eikä näin ollen myöskään vaakunana omaperäinen. Kuusanmäki toteaa lausunnossaan, ettei piirrosta voi vaakunana arvioida.

Heraldiikassa on tietyt säännöt, joita on noudatettava. Tästä seuraa se, että vaakunassa on elementtejä, jotka määräytyvät muun kuin tekijän luovuuden ja omaperäisyyden perusteella. Jotta vaakuna saisi tekijänoikeudellista suojaa, olisi sen ilmennettävä tekijän luovaa panosta myös heraldisten elementtien itsenäisessä ja omaperäisessä yhteensovittamisessa.

B:n sukuvaakunan mahdollisen tekijänoikeudellisen suojan arviointiin ei vaikuta se, täyttääkö se heraldiikan mukaan vaakunalle asetettavat vaatimukset vai ei. Tekijänoikeusneuvosto katsoo, että vaakunamallipiirros ei ole siinä määrin itsenäinen ja omaperäinen, etteikö joku muunkin kuin sen tekijä olisi voinut päätyä samanlaiseen lopputulokseen saman toimeksiannon perusteella. Vaakunamallipiirros ei näin ollen saa suojaa tekijänoikeuslain 1 §:ssä tarkoitettuna teoksena.